

TARMO
PÄIVIÖ

*TVH:n miehiä,
koneita ja
kommelluksia*

TVH:n miehiä, koneita ja kummelluksia

Tarmo Päiviö

**TVH:n miehiä, koneita ja
kommelluksia**

© 2014 Tarmo Päiviö
Päällys ja taitto: Books on Demand
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-318-036-9

Sisällysluettelo

ALKUSANAT	11
1. KOTI	13
1.1 SIJAINTI, RAKENNUKSET JA MEIDÄN PERHE	13
1.1.1 MUUT ASUKKAAT	14
1.1.2 ELINOLOSUHTEET	15
1.1.3 VAPAA-AIKA	26
2 KOULUT	34
2.1 KANSAKOULU	34
2.1.1 ALAKOULU	34
2.1.2 ALAKANSAKOULU	35
2.1.3 YLÄKANSAKOULU	37
2.1.4 MAATALOUSKERHOTOIMINTA	39
2.1.5 JATKOLUOKKA	40
2.1.6 SATUNNAISET TYÖT	40
2.1.7 RIPPIKOULU	44
2.1.8 AMMATTIKOULU	47
2.1.9 ASUNNON HAKU	50
2.1.10 TYÖHARJOITTELU	52
2.1.11 TEKNILLINEN KOULU	53
3 TEHTAALLE TÖIHIN	61
3.1 JUUSO	61
3.1.1 TEHTÄVÄT JA PALKKA	62
3.1.2 TYÖKAVERIT	63
3.1.3 TYÖEHTOSOPIMUKSET	64
3.1.4 HARRASTUKSET	66
3.1.5 TYÖPAIKAN HAKUA	66
4 TVH:LLE TÖIHIN	69

4.1	ENSIMMÄISET TYÖMAAT	70
4.2	ASUNNON VUOKRAUS	71
4.3	ÖLJYSORA-ASEMAT	77
4.4	PARAKKIASUMINEN	83
5	TYÖMAAT 1961	90
5.1	PORIN KORJAAMO	90
5.2	TYÖPAIKAN HAKUA	92
5.3	AUTON OSTO	92
5.4	ÖLJYSORA-ASEMAT	94
5.4.1	VAHTO	94
5.4.2	PARKANO	97
5.4.3	VILPPULA	102
5.5	PORIN KORJAAMO	104
6	TYÖMAAT 1962	106
6.1	TURKU, PIIRIKORJAAMO	106
6.2	ASUNNON OSTO	109
6.3	ÖLJYSORA-ASEMAT	111
6.3.1	SAUVO	111
6.3.2	METSÄMAA	113
6.3.3	KEMIÖ JA VAHTO	114
6.4	SALO-SOMERO TIETYÖMAA	115
7	TYÖMAAT 1963	117
7.1	SALO-SOMERO TIETYÖMAA	117
7.2	ÖLJYSORA-ASEMAT	118
7.2.1	KÖYLIÖ	118
7.2.2	KOKEMÄKI	122
7.3	PORIN KORJAAMO	125
7.4	PARKANON TYÖALUE	125
8	TYÖMAAT 1964	126
8.1	PARKANON TYÖALUE	126

8.2	PORIN KORJAAMO	129
8.3	ASFALTTIASEMAT	131
8.3.1	KOKEMÄKI	131
8.3.2	EURAJOKI	134
8.4	PORIN KORJAAMO	135
9	TYÖMAAT 1965	140
9.1	PORIN KORJAAMO	140
9.2	ASFALTTIASEMAT	143
9.2.1	MOUHIJÄRVI	143
9.2.2	EURAJOKI	145
9.3	PORIN KORJAAMO	146
10	TYÖMAAT 1966	147
10.1	PORIN KORJAAMO	147
10.2	ÖLJYSORA-ASEMAT	152
10.2.1	KÖYLIÖ – MYNÄMÄKI	152
10.3	RAISION TYÖALUE	152
10.4	SORANMURSKAUSLAITOKSET	155
10.4.1	LAVIA	155
10.4.2	TYRVÄÄ	156
11	TYÖMAAT 1967	159
11.1	SORANMURSKAUSLAITOKSET	159
11.1.1	TYRVÄÄ	159
11.1.2	EURAJOKI	159
11.1.3	PYHÄRANTA	161
11.1.4	PUNKALAUDUN	162
12	TYÖMAAT 1968	164
12.1	SORANMURSKAUSLAITOKSET	164
12.1.1	HONKILAHTI	164
13	TEHTÄVÄT 1969	167
13.1	SORANMURSKAUSLAITOKSET	167

13.1.1 HONKILAHTI	167
13.2 ALUETEKNIKON TEHTÄVÄT	167
13.2.1 SÄKYLÄ	167
14 TEHTÄVÄT 1970 LUVULLA	172
14.1 ALUETEKNIKON TEHTÄVÄT	172
14.1.1 SÄKYLÄ	172
14.1.2 MYNÄMÄKI	172
14.2 ALOITETOIMINTA	176
14.3 OMAKOTITALON RAKENTAMINEN	177
14.4 ASFALTTIASEMAN HANKINTA	178
14.5 OMAKOTITALON RAKENTAMINEN JA MUUTTO	181
14.6 MYNÄMÄKI, ALUETEKNIKON TEHTÄVÄT	183
14.7 YRITYSSUUNNITELMIA	185
14.8 MUUTTO PIIRIKORJAAMOLLE	190
14.9 TYTTÄRELLE TÖITÄ	194
15 TEHTÄVÄT 1980 LUVULLA	207
15.1 MUUTTO VIRASTOTALOON	207
15.2 YRITYSSUUNNITELMAT	208
15.3 KURSSEJA JA KURSSITUKSIA	209
15.4 HANKINTOJA	214
15.5 MUUTTO YLIOPISTONKATU 34	217
15.6 KANNETTAVAT PUHELIMET TULIVAT	218
15.7 ATK-KURSSIT	219
15.8 VAIMON YRITYSASIAT	220
16 TEHTÄVÄT 1990 LUVULLA	222
16.1 MATKUSTELUA	222
16.2 SWEPCO ÖLJYPROJEKTI	225
16.3 KALUSTOA VIROON	231
16.4 HANKINTOJA, KOULUTUSTA JA SEMINAAREJA	231
16.5 RASKONE PERUSTETTU	237
16.6 MATKA KARJALAN TASAVALTAAN	238

16.7 ALOITETOIMINTA JATKUU, MATALAHEITTOLUMIAURA	241
16.8 KOULUTUSVIENTI VIROON	246
16.9 TIELAITOKSEN KILPAILUTTAMINEN	249
16.10TIELAITOKSEN ALASAJO	250
16.11TIEMESTARIPIIRIEN KALUSTON MYYNTI	251
16.12KEIKKAHOMMIA, KOJEKO YEH	255
17 TEHTÄVÄT 2000 LUVULLA	257
18 LOPPUSANAT	264
TERMIT	266

ALKUSANAT

Se, miksi tämän kirjan nimeksi tuli ”TVH:N MIEHIÄ, KONEITA JA KOMMELLUKSIA”, johtuu siitä, että tarinan päähenkilö, nimeltään Tarmo, työskenteli suurimman osan työelämästään TVH:n tietyömailla vuodesta 1960 aina vuoteen 2000 asti koneiden parissa. Hänellä on paljon muistiinpanoja ja dokumentteja tuolta ajalta kuten ajopäiväkirjat, matkalaskut ja valokuvia. Hänen pitkäaikaisin työnantajansa oli Tie- ja vesirakennushallituksen eli TVH:n Turun tiepiiri. Tiepiirin työmailla työskennelleenä hän haluaa tämän kirjan muodossa tuota esiin menneen ajan tapahtumia tietyömailla niistä kiinnostuneille.

Tarmon elämänvaiheet ennen TVH:lle tuloa on kerrottu kirjan alkuosassa. Koulut käytyään hän työskenteli lyhyitä ajanjaksoja teollisuuden tarjoamissa erilaisissa tehtävissä, kunnes pääsi TVH:n Turun tiepiirin työmaille koneteknikon tehtäviin.

TVH oli 1950 luvun lopulla siirtymässä lapiolinjalta konelinjaan. Kaikkien teiden myös valtateiden ojat olivat aikoinaan kaivettu lapiolla. Hiekkakuormat autoihin tehtiin lapiolla, tielle muodostuneet kuopat täytettiin lapioiden avulla niihin hiekkaa, joko tien reunoilta tai sitten kuorma-auton lavalta. Tiehöylää ja traktorivetoista lanaa käytettiin tien kunnostamiseen jo jonkin verran.

Kahden miehen lapioidessa hiekkaa tielle liikkeellä olevan kuorma-auton lavan takaosasta, torjuttiin talvella liukkautta. Näin oli lapioitu hiekoitushiekat vuosikymmeniä. Autoilijat olivat hyvillään kun teitä hiekoitettiin, mutta potkukelkkailijat eivät, kun kelkka kovassa vauhdissa osui tällaiseen hiekkaiseen läimiskään, pysähtyi se siihen kuin seinään ja kelkkailija oli vaarassa lentää kelkan yli.

En tiedä, oliko TVH:n johto tämän 1960 luvun alun voimakkaan ko-

neellistumisen ennakkoinut, joka tapauksessa viisikymmenluvun lopulta alkaen palkattiin konehenkilökuntaa rajusti lisää.

Tästä koneiden parissa työskentelystä tuli kirjan päähenkilönkin Tarmmon tehtävä noin neljäkymmenen vuoden ajaksi.

Tarinat tässä kirjassa ovat todellisuudessa tapahtuneet. Yksityisyyden suojan vuoksi olen joissakin kohdin muuttanut henkilöiden nimet ja tapahtumapaikat.

Tämän kirjan teossa ovat avustaneet kriitikkoina monet eri henkilöt. Kiitos heille.

Turussa 15.3.2014

Tarmo Päiviö

1. KOTI

1.1 SIJAINTI, RAKENNUKSET JA MEIDÄN PERHE

Minun lapsuudenkotini, joka oli pieni maatila, sijaitsi Varsinais-Suomessa Marttilassa Paimionjoen töyräällä Hämeenhärkätien varrella. Taloa asuivat minun vanhemmat ja heidän kaksi poikaa, sekä minun äidin sisarenpoika. Pihapiiri käsitti asuinrakennuksen, muut rakennukset olivat navetta, sontaruuma, talli, kärryvaja, puuvaja, aitta ja sauna. Riihilato ja kolme latoa sijaitsivat muualla tilan mailla. Muuten, tällä paikalla oli ollut majatalo satojen vuosien ajan.

Talossa valmistauduttiin vuonna 1936 keskikesällä perheenisäykseen. Kätilö oli kutsuttu avustamaan synnytyksessä. Perheen lapset oli lähetetty poimimaan ahomansikoita ja kun he sieltä palasivat, oli heille syntynyt pikkuveli. Poika sai myöhemmin kasteessa nimen Tarmo Olavi, se oli perheen neljäs lapsi. Yksi lapsista, Tarmo Pellervo, oli kuollut alle vuoden vanhana. Kaikki lapset olivat poikia. Lasten äiti oli kovasti toivonut myös tyttöjä.

Talossa johon perheenisäystä tuli oli kaksi huonetta, sekä tupia ja keittiö. Huoneissa oli puulämmitys, uunit olivat pyöreät pellillä vuoratut poltetuista tiilistä muuratut pönttöuunit, pellit olivat maalatut huoneiden yleisväriin sopivilla väreillä. Hirsiseiniin oli laitettu pinkopahvit ja sitten tapetoitu. Yksi huoneista oli vanhempien ja pienten lasten käytössä. Tässä huoneessa oli sängyn alla yöastia isän ja äidin vähäisempiä tarpeita varten ja tietysti pieniä lapsia varten.

Vanhemmat pojat nukkuivat tuvassa. He kävivät tarpeillaan ulkona, pienempi tarve hoidettiin tallipolun varrella ja isompi tarve huussissa. Tallipolun varrella oli talvella lumessa reikiä ja kesäkuumalla joskus polun varrella tuoksui virtsan hajua. Joskus ei oikein pimeällä uskallettu

mennä tallipolulle saakka, vaan porstuan oven ollessa auki virtsattiin suoraan rapunkiveltä. Näin ei voinut tehdä lumen aikana, koska siitä jäi jälki ja siitä tuli harmia.

1.1.1 MUUT ASUKKAAT

Sotien jälkeen Tarmon kotona asui eripituisia aikoja siirtokarjalaisperheitä. Heitä tuli 1940 luvun alussa Johanneksesta, maaliskuussa 1940 Ylämaalta ja kesäkuussa Äyräpään Pölläkkälän sahan alueelta. Toisella kertaa siirtolaisia, joita myös evakoiksi kutsuttiin, tuli vuonna 1944. Silloin kotipitäjäni väkiluku oli melkein 6000.

Turusta kotoisin oleva iäkäs juutalaisrouva oli myös toimitettu pommituksien takia asumaan maaseudulle, meille. Hellan äärellä saattoi häiriä kolmen perheen naiset samaan aikaan ruoan laitossa.

Juutalaisia kulki täällä myös ostosmatkoilla. Joskus oli ovella kaupunkilaisittain pukeutunut mieshenkilö ostosmatkalla, joka kyseli, ”onko muna tai kana”, ”muna” myytiin, mutta ”kana” ei, epäiltiin näet, että kana teurastettiin julmalla tavalla. Kerran taas kävi useampi hattupäinen mies mustine palttoineen, jotka pyysivät saada mennä pihattoon, heillä oli neuvottelu. Talonväki ei tullut tietämään mistä he neuvottelivat, lupa annettiin.

Normaalioloissa yksi kamari oli tarvittaessa vierashuoneena yövieraita varten. Jos tuli vieraita kylmänä vuodenaikana, silloin lämmitettiin siellä kamarissa oleva pönttöuuni, mikä oli yleensä kylmillään. Tässä huoneessa oli komuutti, sen alaosassa oli sanko, komuutin ylösnostettavan kannen alla pesuvati ja kaupasta ostettu hajusaippua. Komuutin päällä oli vesikannu, johon tuotiin tarvittaessa vesi, juomalasi ja pyyhe. Sängyn alla oli tietysti myös yöastia. Tämä kaikki oli vieraan tarpeita varten.

Tämä vierashuoneen varustus oli yleisesti käytössä maaseudun matkustajakodeissa vielä 1960 luvun alussa.

1.1.2 ELINOLOSUHTEET

Kotitaloni keittiössä oli puuhella ja puilla lämpiävä leivinuuni. Keittiön katossa oli ruisreikäleipiä varten orret ja vartaat, joissa kuivattiin nämä leivät. Vesi kannettiin kaivolta keittiöön vesisaavilla. Tätä kantamista varten oli tehty pitkäkö tanko, tangon keskellä oli poikkipuu, jonka päät työnnettiin saavin kantokorviin. Kantamiseen tarvittiin kaksi henkilöä, joiden olkapäiden varassa kantaminen tapahtui. Kaivolla oli käsikäyttöinen pumppu, jolla saavi täytettiin.

Minun kotona oli sähkövalaistus, pihavalaistusta varten aitan katonharjalla oli ulkovalaisin. Sähkövalo oli myös navetassa ja saunassa. Tämä ensimmäinen sähkö tuli läheisen myllyn vesiturbiinin pyörittämästä generaattorista. Sähkökatkosten aikana valaistus huoneissa hoidettiin kynttilöin tai pöytämallia olevilla öljylampuilla. Radiovastaanotin, jota sanottiin ”patteriradioksi”, toimi ladattavalla akkumulaattorilla ja kuivapariistolla.

Sähkö, joka tuli valtakunnan verkosta, johdettiin sodan aikana taloihin yhtä johdinta pitkin, toinen johdin tuli maasta, siitä on kaikesti tullut nimitys ”maajohto”.

Maajohtoa varten maahan kaivettiin kuoppa johonkin kosteaan paikkaan, johon laitettiin kuparijohtoa muutaman metrin pätkä ja joka sitten peitettiin maalla. Aina ei sitä kuparijohtoa ollut, jolloin käytettiin rautalankaa, kupari vaan toimi paremmin sähköisesti kuin rautalanka. Kuparijohtoa ei ollut sodan aikana myytävänä missään. Sähkölinjoissakin käytettiin rautalankaa, joskus myös laitumen aidoista kerättyä piikkilankaa.

Kun verkkovirta tuli taloihin, vaihdettiin patteriradio sähköradioon, joka siis toimi verkkovirralla.

Radio oli tärkeä tiedotusväline, varsinkin sodan aikana, sen lähetyksissä kerrottiin menestyksistä sotatoimissa. ”Moskovan Tiltu” kertoi sitten vastakkaista propagandaa, joskus samaan aikaan STT:n uutisten kanssa – puhui päälle.

Sodan aikana valoja ei saanut taloista näkyä ulos, ikkunat olivat sitä varten varustetut pimennysverhoin, Minun kotona oli tervapaperista

tehdyt rullaverhot. Ulkovalaistus luonnollisesti oli täysin pois käytöstä. Minun isän veljen maatilalla, joka sijaitsi metsäkulmilla, ei noudatettu tätä pimennysvaatimusta. Isäntä oli rintamalla ja hänen äitinsä, minun isoäiti, isännöi taloa. Eräänä iltana lentokone lensi korkealla talon yli, mutta kaartoi takaisin ja laskeutui alemmalle korkeudelle alkaen kiertää taloa, talon asukkaat sammuttivat kiireesti kaikki öljylamppunsa ja olivat peloissaan. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut, eikä koskaan saatu tietää, oliko kone suomalainen vai neuvostoliittolainen, joita täällä myös lenteli. Valoja talosta myöhemmin ei enää näkynyt.

Peseytyminen ja puhtaanapito maalaisoloissa olivat ainakin talvella keinoja. Maalaistalot eivät olleet vielä 1940 luvulla kovin siistejä. Miesten työvaatteet kuivattiin asuinhuoneissa uunien lähellä, ne haisivat usein sonnalle. Ei ollut kaikissa taloissa karjakeittiötä tai muuta lämmintä tilaa, missä olisi voinut vaihtaa vaatteita ja peseytyä.

Hevosten valjaat piti tuoda pakkaspäivinä asuintiloihin lämpimään, jos vaikka oli ajoa huomenissa metsätyömaalla, tai muuta menoa. Näissä valjaissa oli aika pistävä hevosen haju.

Joskus taloon ostettiin imeväisikäisiä pikkuporsaita, niitä ruokittiin muutamia päiviä lämmitetyllä maidolla keittiön lattialla olevassa isossa pärekopassa, ennen kuin ne vietiin navettaan. Tässä pärekopassa niillä oli kuivikkeena kauran pahnaa.

Lämmityksessä tarvittavat puut tuotiin päivittäin puuvajasta ovelle, josta ne kannettiin erityisissä kantolaitteissa sisätiloihin. Näistä tuli aina paljon roskaa. Oli monta uunია, tarvittiin paljon puita.

Puhtaudenpito oli muuten paljon saunan varassa. Saunassa oli yleensä erikseen löylyhuone ja pesutupa. Löylyhuoneen kiuas oli uloslämpivä, se oli muurattu poltetuista tiilistä ja rapattu. Kiukaan kivet olivat arinan päällä tilassa, joka oli suljettu yläpuolelta rautalevystä tehdyllä avattavalla luukulla. Kun kiuasta lämmitettiin, savukaasut johdettiin kiukaan kivi-kerroksen läpi savupiippuun, joka oli varustettu savupellillä. Saunottaessa avattiin luukku, jotta kiville voitiin heittää löylyvesi. Kivet olivat noenmustia, mutta kun oli heitetty niin sanotut häkälöylyt, niin ei kylpijöille enää niistä nokea tullut. Kiuas oli kooltaan suuri, lämpöä saunassa riitti

Suurten työttömyysvuosien aikaan, 1950-luvun lopulla ja 1960-luvun alussa, työttömiä oli kymmeniä tuhansia TVH:n tietyömailla. Turun tiepiirissäkin oli 1950-luvun lopulla yli 11000 ihmistä töissä. Nämä miehet eivät olleet useinkaan paikkakuntalaisia, vaan kaukaa Suomen pahimmilta työttömyysalueilta kuten pohjanmaalta ja koillismaalta.

Miehet asuivat parakkikylissä, joista heidät kuljetettiin työkohteisiinsa useimmiten kuorma-autoilla, joiden lavalla oli miehistön kuljetuskoppi. Muuten suurin osa työnjohdosta, pääasiassa rakennusmestareita, asui myös samoina aikoina parakkimajoituksessa. Tielinjalla työttömiä käytettiin muun muassa metsän kaatoon ja tien luiskien ajettavien maamassojen tasaamiseen lapiolla. Työttömiä työskenteli myös siltatyömailla, kivenmurskaus- ja soranseulontalaitoksilla.

Näinä aikoina työttömillä ei ollut ”luukkua” mistä työtön olisi voinut nostaa työttömyyskorvausta, vaan oli lähdettävä työhön sinne missä osoitettiin työtä olevan ja tehtävä sitä työtä mitä siellä oli, elättääkseen perheensä omalla työllänsä. Valtiovaltakin katsoi, että tämä oli oikeuden mukainen tapa jakaa valtion budjetin työttömyysrahat näin. Oli myös uhka, että jos on terve henkilö, mutta oli työtä vieroksuva, eikä muutoinkaan pystynyt huolehtimaan perheen toimeentulosta, niin hänet passitettiin työlaitokselle. Täällä työlaitoksella sai pientä palkkaa, tästä palkasta suurin osa lähetettiin suoraan kotiin, tämä oli huonompi vaihtoehto kuin edellinen. Olot ovat työmiehen kohdalla niistä ajoista paljon parantuneet.

Moni muu asia on TVH:lla niistä ajoista myös muuttunut, jo kuusikymmenluvun alkupuolella alkoi tietöiden koneellistaminen. Tätä koneellistamista vauhditti kuusikymmenluvun puolivälissä maailmanpankilta saatu laina. Lapiolinja oli muuttumassa konelinjaksi.

